

Die uw **jeugd** vernieuwt
als die van een arend.

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

STORMEN ROND DE TOP IV (slot)

(Gods Raad en Menselijke Daad)

C. Absaloms opstand: een uiterste consequentie

Nog eenmaal willen we in deze reeks stilstaan bij David in het tweede deel van zijn regering: de jaren die overschaduwd worden door zijn zonde. De zonde, die *beleden* en *vergeven* wordt. Schuldbelijdenis opent de weg tot genade en vergeving. De zonde die toch door de HERE nog wordt *bezocht*. In de dood van zijn kindje dat (voorzover wij weten) naamloos is heengegaan, maar door het feit van dit heel bijzondere sterven tot een teken is geworden. Een teken dat het einde van de zonde *de dood* is. Onze zonde, en dit was een grote zonde – de Bijbel markeert die zeer bijzonder – opent de weg tot de ondergang. En evenals wij nu maar liever beschaamd zwijgen, wetend hoe gemakkelijk een tennī, een man, in dit opzicht sich kan misgaan, zullen wij van Gods bezoeking kennisnemen en erbeddig zijn doen dat enkel majesteit is, billijken.

Dat billijken vult ons mensen zwaar als we zien wat dit David allemaal kosten gaat.

Daar is in de eerste plaats Amnon, zijn eerstgeborene waar een vader in het oosten zo trots op is. Zowel door wat hij uithaalt – de verkrachting van zijn zuster Tamar, als door zijn lot – vermoord op last van Absalom, zijn broer – wordt vader David zijn wanbedrijf weer voor de aandacht geroepen. Wat zal er toen niet door David heen

zijn gegaan?! David wordt toornig, zeer toornig om de zonde van Amnon: David weent bitter om het verlies van Amnon. Maar daarmee is David niet gereed! Heeft David gedaan wat een vader in zo'n geval moet doen? Met name als die vader ook koning is en over machtsmiddelen beschikt, die de gewone huisvader in Israël onthouden zijn?

We kunnen in dit verband vragen welke zoon in 13 : 37b is bedoeld. Het staat daar wat eigenaardig in een engere context (vss. 37-39) waar tot driemaal toe de naam van Absalom wordt genoemd. David verliest op deze dag twee zonen. Een die sterft en de ander die hem doden laat en zelf vlucht. Weent hij om Amnon? Of om Absalom! Of om beide? Men zie hiervoor de commentaren.

Zo veel is zeker dat twee dingen om de voorrang strijden in Davids ziel. De tijd zal de wonden wel helen. 'David had zich getroost over de dood van Amnon' (vs. 39b). Maar daarmee is de zaak niet afgehandeld. Dat is onzes inziens de moeite hier. David laat na aan Amnon het recht te bedienen, de straf te voltrekken die op de zonde staat. Hij vertoont zich uitermate, maar doet verder niets. Dan grijpt Absalom in. Voorts vragen wij of aan Tamar, de aangerande, door haar vader, eerherstel is gegeven zo als men dat van een inaan als David verwachten mag. Is er iets aan zielszorg voor dit meisje gedaan? Of laat hij het allemaal maar aan broer Absalom over? Maar verkeert zij

HOOFDARTIKEI

Stormen rond de top IV (slot)

H.M. Ohmann

UITDILSCIIRIF

Eer u ook heilig brood?

D. de Jong

KERKEIJK LEVEN

Normvervaging I

B. Luiten

Inhoud en register jaargang 66

BUITENLANDSE KERKEN

Psalmzingen in japon

J. Kamphuis

Persbericht

MISSIOLOGIE

Egyptenaren en het evangelie I

L.J. Joosse

PERSCHOUW

G.J. van Middelkoop

in diens hiis in het rechte milieu? Wat voor sfeer heerst daar? Wat heeft de Koning tenslotte aan Absalom gedaan? Een gewapende macht achter hem aangestuurd om hem zo mogelijk te arresteren? Sommigen willen een poging daartoe lezen in 3 : 39.¹ Wij voor ons volgen die uitleg riet en houden het maar met de Nicuwe vertaling volgens welke David kwijnde van verlangen naar Absalom.

Absalom is weergekomen, al heeft het drie jaar geduurd voor het zo ver **was** en nog eens weer twee jaren voor David het aangezicht van zijn zoon mocht zien. Vreemde geschiedenis is het, vol van menselijke besluiteloosheid en wankelmoedigheid. En is het dan weer goed? Nee, dan begint de ellende pas goed! De storm rond de top wakkert aan tot orkaankracht. De orkaan die opsteekt gaat zo hevig waaien dat David, toch nog altijd de koning van Israël, wordt weggeblazen van zijn troon, uit zijn paleis en stad, die hij aan de rebel en zijn aanhang moet overlaten. De rebel is Absalom.

David is radeloos. Maar Gods raad wordt door al wat nu gebeurt afgewikkeld. Absalom is degene op wie Natan in hoofdstuk 12 : 11 had gedoeld: 'Zie, Ik zal over u een kwaad doen komen, uit uw eigen hiis', ingeleid door een 'Zo zegt de HERE'. En dat is n.b. de man naar wie David kwijt van verlangen; de jongeling Absalom. De tijd gaat voort en ei. is veel gepasseerd; veel leed waaronder een man als David zwaar gebukt is gegaan. Wat ons bovenal treft is dat het lijkt of David met lamheid geslagen is na en door de zonde met Batseba. We zien geen vorderingen in de richting van een rechtvaardige oplossing. Is dan 's HEREN hand wel in deze gebeurtenissen? Moet grof onrecht (van David) met nog grover onrecht worden vergolden? We antwoorden: ja, als we elk en ieder, David en zijn vijanden, zien medewerken om het oordeel te vol-

voeren. We denken aan Davids Zoon Jezus Christus, de Rechtvaardige, die ook door een onrechtvaardige beslissing van de wereldlijke rechter ter dood is veroordeeld en aan wie in die uitspraak *het recht Gods is bediend*. Tot ons heil.

I. Absaloms weg naar de macht, de top zoab hij die zich voorstelt

We hebben al kennis met hem gemaakt, met Davids derde zoon, die al tweede was, en nu zich als eerste mag beschouwen. (Het lot van broer Kileab is ons onbekend. Hij speelt geen rol in dit gebeuren.) Absalom is een figuur apart. In een periode vol besluiteloosheid weet hij wel raad. Absalom is anders. Was Davids zonde dat hij viel voor een schone vrouw aan wie hij zich toen vergreep; en Ammons zonde weer dat hij viel voor een vrouw, aan wie hij zich vergreep – beide tegen Gods uitdrukkelijke woord in – van Absalom lezen wij iets dergelijks niet. Dat wil niet zeggen dat Absalom in dit opzicht een hoogstaande figuur was. Hij kan zich heel wel aan amoreuze escapades hebben schuldig gemaakt. De Schrift noemt niet alles, maar we achten hem er niet te goed voor. Je vraagt je wel een af, wai voor leven die zonen van David toen in hun eigen huizen hebben geleid... Was dat allemaal zo verheffend? De Schrift grijpt in als er *verboden verhoudingen* – met een gehuwde vrouw of een eigen zuster – in geding zijn.

Absalom is de man die anderen voor zich laat vallen. Hetzij voor zijn charmes (Israëlietische meisjes en mannen) hetzij door zijn zwaard, broer Amnon. En dan de familie van zijn moeder daar boven in het Overjordaanse, in Gesur, waarheen hij vlucht en een schuilplaats vindt. Men gelooft zijn verhaal. En doet niets aan de moord die hij op zijn geweten heeft. Daar heeft men in Gesur niets mee te maken. Dat zoeken ze in Israël maar uit.

Maar wat moet hij in Gesur beginnen? Zijn dagen slijten in ballingschap? Daar lijkt hij ons de inen niet naar.

Belangrijker is de vraag wat David moet beginnen. Op de koning van Israël rust de plicht recht te doen in deze raak. De moeite is dat David zelf niet weet hoe. Absalom, zijn zoon, toeft buitenslands, buiten het bereik van de arm van Israëls justitie. Het enige wat David in zo'n geval kan doen is Absalom de terugkeer naar zijn vaderland verbieden. Zo zou hij zich van het kwaad hebbert gedistantieerd.

Tot het terugroepen van zijn zoon kan hij nu niet komen. De grote David komt hier wel echt in zijn zwakheid en halfslachtigheid voor ons te staan.

Als David het niet weet komt Joab in beeld. Wat waren zijn beweegredenen? Een interessante kwestie. Niet alleen voor wie graag speculeren wil, maar vooral voor hem wie het karakter van Davids rijk ter harte gaat. We bedoelen het *Geestelijk* karakter van dit rijk als Theocratie, koninkrijk Gods op aarde, want dat was Gods bedoeling met dit rijk. Heeft Joab daarvoor oog gehad? Wij vrezen van niet. Joab, zo stellen wij ons voor, heeft zich laten leiden door overwegingen van macht, een sterk rijk

KERNREDACTIE

DR. W.G. DE VRIES (eindred.), DRS. G.J. VAN MIDDELEKOOP, PROF. DR. M. TE VELDE

OVERIGE REDACTIELEDEN

3RS. R. TER BLIK, DRS. H. LUIJEN, DRS. C.J. DE RIJTER, PROT. DR. C. TRIMP, DRS. H. VELDMAN, PROF. DR. K. VCLING

MEDEWERKERS

DRS. J.A. BOERSEMA, J.M. DE JONG, A.JOH. KISJES, DRS. J. MESSELINK, DRS. J. SMELIK

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA te Kampen

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES

Uitgeverij, Oosterbaan 81 te Contre B.V., Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Coes, Postbus 25, 4460 AA Goes, Tel. (01100) 15391.

ABONNEMENT

f 83,50 per jaar; f 44,75 per haljaar; studenten f 66,- per jaar (binnenland).
Buitenland: f 137,50 per jaar (zeepost)
Een abonnement kan per maand inaan maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de betalingstermijn

Losse nummers f 1,85 (excl. porto)

ADVERTENTIES

Pjs f 0,45 per mm. Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

onder een hechte dynastie. 'Waarschijnlijk heeft hij een verzoening van David en Absalom in het belang van het rijk Israël dringend nodig geacht, daar hij in Absalom de toekomstige opvolger van David zag, en wellicht ook "politieke moeilijkheden en intriges" vreesde als de eerzuchtige jongeman lang buitenslands zou blijven (aldus De Groot). Over de vraag of Absalom, de broedermoordenaar, wel op Israëls troon zou passen en in Jahwe's ogen de aangewezen was, heeft Joab zich niet veel zorgen gemaakt... Ongetwijfeld heeft Joab al zelf hij David aangedrongen op terugroeping van Absalom, doch tevergeefs (zie vss. 19-22). Hij begrijpt nu dat David op een andere wijze benaderd moet worden."

Het middel dat te haat genomen wordt is die vrouw uit Tekoa, een van de 'drie wijze vrouwen' uit de boeken Samuel, wier wijsheid hierin bestaat dat zij door haar optreden verder onheil moet afwenden of zien te voorkomen.'

Haar verhaal, een gefingeerd geval, doet denken aan dat waarmee Natan David aan zijn zonde heeft ontdekt (hst. 11) en het vertoont er ook wel overeenkomst mee. Al is de teneur toch anders. Die móét wel anders zijn. Natan is een profeet. Hij spreekt namens de HERE van ronde; en genade; en gericht. Daaraan kent men de *ware* profeet. De niet met name genoemde vrouw fungeert als de spreekbuis van Jonb, die een verzoening wil bewerkstelligen *die geen verzoening kan zijn*. De respectieve effecten van beider spreken zijn navenant. Natan ontlokt David een erkenning, die uitmondt in een *schuldbelijdenis*. Dat is een wonder dat alleen de HERE werken kan. De Tekoëtische vrouw ontlokt David een uitspraak, waarin van *schuld* hij Absalom niet wordt gerept, Absaloms zonde – moord op Amnon – niet *als zodanig* aangemerkt en het kwaad niet gewroken wordt. Men blijft met het zondecomplex zitten en daar rust geen zegen op. De vrouw weet schone woorden te zeggen over een 'engels Gods' waar de koning op lijkt, omdat hij 'horen kan wat goed en kwaad is' (14 : 17). Maar met het delicate, gefiigende geval dat zij aan hem voorlegt, wordt David niet tot rechtsbetrachting aangespoord, maar de bediening van her rechi wordt geblokkeerd. Mogen er in het geval van de door haar ten tonele gevoerde kinderen verzachtende omstandigheden zijn, in Absaloms geval zijn die niet aanwezig?

Het eind van het verhaal is dat Absalom wordt teruggehaald. 'De jongeling' noemt David hetn vertederd. Joab wordt met de opdracht belast en deze kwijt zich van die taak. Maar al keert de prins terug, de zaak is hiermee niet afgehandeld. Niet, omdat het nog twee jaar duurt alvorens hij het aangezicht des konings mag zien. Dat komt uiteindelijk wel in orde. Maar wat schieten we er mee op? Wat denken wij van die begroeting? Mag dat *verzoening* heien? Een uit de weg ruimen van struikelblokken? Nee toch immers! Geen woord van boete of berouw komt over de lippen van de prins. Weergekeerd naar Jeruzalem is er van bekering geen sprake. Ten teken van herstel moge de verbroken verhouding worden bezegeld met een

kus. De *zoen* waarborgt geen ware ver-zoen-ing! Het roept associaties op met de uit het Nieuwe Testament bekende Judaskus, waarmee de HERE Jezus, zoon van David, werd verraden. Hier is niet de basis gelegd voor een verdere goede verstandhouding tussen vader en zoon, koning en kroonprins. Wat gedaan wordt geschiedt voor het oog van de mensen: voor de vorm.

Laten wij daar een open oog voor hebben. Dat Absalom zo is, is te verwachten. Maar dat David hieraan zijn medewerking verleent is diep verdrietig. Alle mooie woorden van de Tekoëtische ten spijt over de Engel Gods, die weet goed en kwaad te schiften, verschijnt David als de man die het ontbreekt aan onderscheidingsvermogen; die onbekwaam maakt tot uitoefening van zijn ambt, waarvan zulk een voornaam onderdeel de rechtspraak is.

We merken op dat Absaloms houding bij een inaan als hij te verwachten is. Dat lijkt hard. Maar de *schrijver* van het boek geeft ons zo'n oordeel als het ware in de mond. Leest u hoofdstuk 14 nog maar eens. Is het niet alsof de schrijver de scène van de verzoening wat naar achteren *duwt*, om ons eerst een indruk te geven van de verschijning van de prins in de verzen 25-27: 'Merkwaardig genoeg is het niet als in vorige hoofdstukken de schone vrouw of het meisje, maar de schone *man*, die de bewonderende blikken op zichzelf weet te richten. Een knappe man. Ze zijn er. De Bijbel die als zo vaak volstaat met het noteren van feiten, deelt dit mede zonder verder commentaar, behalve dan dat die schoonheid te prijzen viel (14 : 25). Wat dan wel op het commentaar van de tijdgenoten zal zien. Wij denken er het onze van. En zien niet alleen lofwaardige zaken. Zonder vermaningen in algemene trant, zoals b.v. dat schoonheid ijdelheid is, ziet de Bijbellezer die alert is, een gevaar opdoemen.

Een gevaar voor de troon en het koningschap van David. Het zal u opgevallen zijn dat de auteurs van de boeken Samuel en Koningen, zo vaak als zij ons vertellen van een man 'schoon van voorkomen', iemand bij ons introduceren die bestemd is om koning te worden. Laat het waar zijn, dat 'de mens aanziet hetgeen voor ogen is', het oog van Israël inag ook wat hebben...⁴ Het is weer een van die printen waarin de HERE zijn volk in oude tijden tegemoet gekomen is.

Als troonpretendent zien we Absalom zich in het begin van hoofdstuk 15 ontpoppen. De knappe jongeman voert een wel erg grote staat. Als het niet goed passend is voor een Israëlitisch vorst (Goslinga), dan zeker niet voor de kroonprins. Intussen imponeert de man, met zijn haardos, die eenmaal 's jaars geschoren wordt. En bleef het daar nog bij. Hij gaat zich populair maken bij de menigte. Zie hem daar staan aan de zijde van de weg, de voorbijganger begroeten en zich aanbevelen bij elk die voor een rechtsgeding ten hove tijgt. 'Och stelde men mij maar als rechter in het land aan'. verzucht de 'deugniet', verzwijgend wat hij zelf op zijn kersstok heeft (de moord op Amnon) en misschien nog wel meer. Maar zo wint hij de genegenheden van wie in een procedure gewikkeld zijn, ja van het hele volk. Ze zijn weg van hem!

We kijken even op. Waar lijkt hij toch op? Op mannen ons welbekend uit onze eigen tijd, onze zeer democratische tijd met haar dito instellingen. Zo'n drieduizend jaar scheiden ons nu van David en Absalom toen, maar de laatste vertoont in meerdere opzichten treffende trekken van overeenkomst met... ja de mannen die zich nu kandidaat stellen voor raden en volksvertegenwoordiging of een van de hoge ambten waartoe men in Nederland benoemd, maar b.v. in Noord-Amerika gekozen moet worden, burgemeester, gouverneur of president. 'k Herinner me nog goed uit de jaren daar doorgebracht, hoe de kandidaat met zijn aanhang (en veel wat men daar noemt: hullabaloo) op pad gaat 'handshaking and keep-smiling', links en rechts mensen aanschietend: 'Kan ik soms iets voor u doen?' Daar is heel veel show bij. Bij die Amerikanen of Canadees, die stemmen probeert te winnen. En bij Absalom. Hij heeft de mond vol van het recht. En de rechtspleging die volgens hem veel te wensen overlaat. 'Als ik maar eens rechter was! Dan zoudt u eens wat zien.' En de mensen knikken eens: Dat belooft een goede koning te worden! Dat is onze man. Helaas was er misschien wel reden tot klagen over David. Want zou de koning die zich zwak in zijn gezin betoonde, in zijn bewind wel krachtig zijn opgetreden? We vragen maar.

En als we hem zo horen als hij voor zijn vader verschijnt om van hem een gunst te vragen, zal hij ook een 'vroom' koning worden. Hij vraagt zijn vader nederig verlof om naar Hebron te gaan om de HERE zijn geloften te betalen. En David loopt er weer in precies als bij die uitnodiging om convocaties voor het schaapscheerdersfeest te mogen verzenden, b.v. aan Amnon.

De koning in eigen persoon gaat het hoofd door de stop steken die Absalom weldra zal aantrekken als hij zijn slechte plan gaat uitvoeren. Wat voor plan? Om een samenzwering op touw te zetten. Als de deugniet voor zijn vader knielt zijn zijn spionnen en handlangers al aan het werk om aanhang voor de troonpretendent te winnen. Als dat doorgaat zijn Davids dagen geteld.

2. Davids vlucht

Ook volgens David zelf zijn zijn dagen geteld en hij weet niet beter te doen dan zijn dienaren te adviseren met hem te vluchten. Diepe vernedering voor deze grote man! 'Want anders zullen wij niet aan Absalom ontkomen...' Wat is er overgebleven van zijn genegenheid voor de jongeling?

Hij vertrouwt zich aan zijn zoon maar liever niet toe. Zo zien we David vluchten. Met zijn getrouwen, die hem hun roerende blijken van trouw geven. Merendeels buitenlanders. Maar de koning kan op ze aan! Wat een schril contrast met zijn kind voor wie hij vlucht. David vlucht voor zijn leven. Voor Absaloms zwaard. Het zwaard keert zich tegen David zelf.

Het is al meer dan dertig jaar geleden dat David vluchten moest. Voor Saul. Toen was David zelf de troonpretendent. En welk een!! Een die zijn tijd afwachtte. Of beter: Gods tijd. Het behaagde de HERE zijn kind op de proef

te stellen. Hij bleek beproefd! Nu is David dertig jaar ouder. Nu is de vlucht een bezoeking, een straf. Al zien we in de straf weer een beproeving liggen van Gods zijde.

Menselijk is Absaloms samenzwering in heel haar opzet. Menselijke daden worden gesteld om menselijke plannen te realiseren. Ook adviseurs worden ingeschakeld. Nu. Absalom had minder kunnen kiezen. Het puikje onder de raadsliden stelt zich tot zijn beschikking: Achitofel en Chusai. Absalom sprak tot Achitofel: 'Geef raad; wat zullen wij doen?' Toen zeide Achitofel tot Absalom: Ga tot de vrouwen van uw vader, die hij achtergelaten heeft om toezicht te houden op het paleis. Als geheel Israël hoort, dat gij u bij uw vader in een kwade reuk gebracht hebt, dan zullen allen die met u zijn, moed vatten. Men spande dan voor Absalom een tent op het dak, en Absalom ging tot de vrouwen van zijn vader ten aanschouwen van geheel Israël.' Dat adviseerde Achitofel. Die wist het! 'De raad nu, die Achitofel gaf, woog in die dagen even zwaar als wanneer men een woord Gods gevraagd had...' We zien Absalom kan het met mensen en menselijke daad af. En we herinneren ons het compliment dat vele Schriftkritische auteurs aan het adres van 2 Samuel 11 en volgende maken kon, n.l., dat hij zo door en door *menselijk* in zijn voorstelling van zaken is. Niets geen wonderen of Goddelijke tussenkomst of iets dergelijks.

Wij voor ons, die via het heilig blad van de Bijbel getuigen worden gemaakt van deze diepe crisis in het leven van vorst en volk, zijn dankbaar dat de Bijbelse geschiedenis ook openbaring geschiedenis is. We zien de HERE, die dit vertoon van macht en potentie van de rebel Absalom niet slechts toelaat maar stuurt, en zo de profetie van Natan laat uitkomen (hfst. 11 : 11 en 12). Weer zo'n stuitend tafereel waarvan wij kennis moeten dragen. De HERE drijft Absalom tot dit uiterste, om David en public zijn vrouwen af te nemen.

David, de gevluchte koning, heeft de HERE gezien: 'Toen zeide de koning tot Sadok: Breng de ark Gods weer naar de stad; indien ik genade vind in de ogen des HEREN, dan zal Hij mij doen terugkeren en mij haar en haar plaats doen weerzien. Indien Hij echter aldus spreekt: Ik heb geen welgevallen aan u —, hier ben ik, Hij doe met mij zoals goed is in zijn ogen' (15 : 25, 26).

De HERE blijft zijn volk en koning regeren tijdens de crisis. Alles loopt volgens *het plan*. Dat maakt van al die mensen geen marionetten. De mens wordt door God niet uit- maar ingeschakeld. Achitofel en Chusai, zij krijgen volle gelegenheid om de 'nieuwe koning' van advies te dienen en er het hunne van te zeggen. De raad van Achitofel is heus zo dwaas niet! Het zou er voor David slecht hebben uitgezien als dat advies was aanvaard.

Gods Raad wordt door de *geslepenheid der bozen* gediend. Hij vangt de wijzen in hun arglistigheid. Gods Raad wordt door het *gebed van zijn gelovige kinderen* gediend. Davids bede: 'Verijdel toch de raad van Achitofel, o HERE' wordt verhoord. David bidt. De man in grote nood maakt zijn wensen als een bang kind aan zijn He-

melse Vader bekend. Bidden, dat doen de gelovigen. Schalmen zijn die gebeden in de keten van Gods Raad. Zijn kinderen weten of beseffen zelf vaak niet hoe. Maar we noteren het dankbaar want dat zuchten is een lichtpunt in een wel heel beschamende geschiedenis. Zo eindigen wij met wat de spil van deze hoofdstukken, van deze geschiedenis is: 'Want de HERE had beschikt, dat de goede raad van Achitofel te niet gedaan zou worden, opdat de HERE onheil over Absalom zou brengen' (hfst. 17 : 14b).

3. Onheil over Absalom

De mens wikt, God beschikt. Als Absalom en zijn raadslieden wikken en wegen, beschikt de HERE. Wat gebeurt laat Hij gebeuren om David uit deze diepe crisis weer naar omhoog te voeren. Dat kan. Beide hebben zij een plaats in Gods Raad. De crisis met haar neergang. En de daarna volgende verheffing. Daar is een proces van verzieking onder hof en volk waarvoor de enige remedie een harde ingreep van omhoog is. Uit wat mensen ten kwade denken, laat Hij souverain het goede voortkomen. Wie zo de Bijbel leest en het woord aanvaardt, dankt God. Want waar, zo overlegt hij, zou Israël op de duur met Absalom zijn uitgekomen? Als 'prince charming' zijn doel had bereikt? Zou hij de schone beloften uit het begin van hfst. 15 hebben waargemaakt? Of zou het hem vergaan zijn als zoveel kandidaten vandaag die tijdens een verkiezingscampagne wie weet wat beloven, om dat later, eenmaal gekozen, te vergeten? We vrezen het ergste. Waar David draalde met de censuur over zijn kinderen, zou Absalom zich stellig hebben doen kennen als een doortastend man. Maar dat zou wel een censuur à la Absalom zijn. En koppen zouden rollen. Davids mededogen met deze zoon zou misplaatst blijken.

We leren hier opnieuw: Wat uit en door de mens wordt opgezet kan op den duur niet bestaan. Maar zo lang hun de tijd wordt gelaten kunnen zij aanzienlijke schade aanrichten. Absalom brengt een leger op de been dat toch maar door de auteur met de naam 'Israël' wordt aangeduid. Óf hij het volk ook achter zijn vanen heeft verenigd! En denk niet gering van die strijd in het Overjor-daanse. De knechten van David behalen de overwinning. 'Knechten van David' dat steekt wel schamel af bij 'Israël'. Men kan het ook als een ere-naam beschouwen: Het ware Israël, dat de naam waard is, is om David vergaderd. En wordt met David bewaard. Bijbelse geschiedenis is Kerkgeschiedenis. De kerk wordt door Christus vergaderd en behouden.

Absaloms glorie, die haardos, maakt God, bijna ironisch, tot zijn handicap. Het wordt zijn dood. En Joab is er bij om het harde karwei te klaren. Daar moet je Joab voor zijn, hoor ik iemand hardop denken. Om zo met je vijand af te rekenen en het bevel van de koning te negeren of aan de laars te lappen. En ter verantwoording geroepen, de koning een grote mond te geven (9 : 4vv.). Was het wel een goed bevel, dat van koning David: 'Behandel de jongeling met zachtheid'? Was het in de geest van andere

gebeden van de koning, ons bewaard in de Psalmen, waar hij de vijanden vervloekt en Gods wraak over hen afroept?

In het plan van de HERE in de geschiedenis van David moeten blijkbaar ook de Joabs zijn evengoed als de Absaloms. Joab heeft goed begrepen dat men met deze man, die tot het uiterste ging, voor een uiterst consequente straf niet moet terugdeinzen. Hij is té gevaarlijk, om met humaner straf te volstaan.

We besluiten onze reeks: Stormen rond de top. Het heeft gestormd. En nog eenmaal zal de storm opsteken als Salomo de regering aanvaardt en broer Adonia een gooi naar de macht wil doen. Die storm wordt spoedig bezworen.

Wat stormen dat er waaien

Wat regen dat er plast,

*De dynastie van David,
staat onbeweeglijk vast.*

En de lezer weet aan wie dat te danken is. Davids Zoon, wiens lichtende gestalte tegen deze achtergrond die wel heel duister is (het doet er niet toe wie van de hier optredende karakters u noemt) zo heilzaam en zegenrijk afsteekt. Waar zou David zijn gebleven als Hij niet was gekomen? Nu het zo is geschied, al dat kwaad, beseffen we te beter de omvang van het heil dat Hij schenkt. Uit onze schande bereidt Hij zich eer.

H.M. Ohmann

¹ B.v. de vertaling van de K.B.S. (Willibrord-vertaling).

² Goslinga, *Commentaar op 2 Samuel*, 253.

³ U vindt ze in 1 Samuel 25; 2 Samuel 14 en 2 Samuel 20.

⁴ 1 Samuel 9 : 2; 16 : 12; 1 Koningen 1 : 6.

De Reformatie is een blad dat telkens weer geraadpleegd wordt. Bij de uitgever van **De Reformatie** zijn fraaie, handige verzamelbanden te bestellen à f 22,90 per stuk (excl. verzendkosten).

Maak van een stapel losse Reformaties een compleet naslagwerk!

Bel en bestel: 01100-15591.

EET U OOK HEILIG BROOD?

'Toen gaf de priester hem het heilige brood.'

1 Samuel 21 : 6

David moest vluchten voor Saul. Eerst zocht hij zijn toevlucht in Rama, onder de profeten. Toch, Davids roeping was niet om profeet, maar koning te worden. Toen het weer veilig leek ging hij daarom terug naar het paleis. Daar maakte hij een verbond met Jonathan, de kroonprins, die Davids roeping tot het koningschap erkende. Maar weer moest hij vluchten. Waar nu naar toe? Na Samuels profetisch woord, en Jonathans koninklijk verbond met hem lag het voor de hand nu priesterlijke hulp en troost te zoeken. En dus ging hij (zie ook 22 : 10) naar de hogepriester opdat die de HERE voor hem zou raadplegen.

Toen David daar aankwam hadden hij en zijn metgezellen honger. Ze hadden geen brood bij zich, en kennelijk was er ook geen gelegenheid ergens brood te kopen. Het was namelijk een sabbat-dag; dat blijkt daaruit dat juist op die dag de toonbroden beschikbaar waren. Nu had David niet om die toonbroden gevraagd, maar: geef me a.u.b. vijf broden, of wat er maar is. David vroeg hier heel eenvoudig om zijn dagelijks brood, wat hij nodig had voor zijn taak.

Behalve de priesterlijke voorbede aangaande de weg die hij verder moest gaan vroeg David dus ook om brood voor onderweg. Dit betekent dat David hier als de aanstaande koning belijdt dat hij niet alleen afhankelijk is van het Woord van God dat de profeet Samuel tot hem sprak, maar dat hij ook de voorbede en hulp van de priester nodig heeft. David belijdt daarmee dat er alleen maar toekomst is voor Gods volk als profeten, priesters en koningen samenwerken.

Dat was oorspronkelijk ook Gods bedoeling voor ieder die tot Gods volk behoorde. Israël moest volgens Exodus 19 : 6 een koninkrijk van priesters zijn. En uit Numeri 11 : 29 blijkt dat het ideaal ook was dat het hele volk uit profeten zou bestaan. Maar vanwege de zwakte van hun geloof riep de HERE speciale personen om priester te zijn, of profeet of koning te worden. Dit zou zo blijven tot in Christus die drie ambten verenigd zouden worden. Dan zouden, in en door Christus, alle gelovigen weer geroepen zijn profeet en koning en priester te zijn (zondag 12).

Nu moest David straks als koning meewerken aan de komst van Christus. Maar wat was de situatie? David, de toekomstige koning, is een vluchteling. Achimelech, de

hogepriester, is een bangerd (21 : 1). En de stem van de profeten wordt door de huidige koning Saul niet meer gehoord. Dit alles roept dan ook om de komst van Hem die ook van gegeven voedsel moest leven, wiens profetisch spreken verworpen werd, die als de beloofde koning zelfs gekruisigd werd, maar die als onze Hogepriester niet bevreesd was zijn leven te geven voor allen die van Hem alles voor hun leven verwachten, tot hun dagelijks brood toe.

Daarom, eet u ook heilig brood? Genadebrood? Dankzeggingsbrood? Want die twaalf broden vertegenwoordigden het dagelijks brood van de twaalf stammen van Israël. Voordat de priesters als vertegenwoordigers van God en van het volk die aten moest eerst wierook op die broden geofferd worden. Dat was een symbool van de gebeden met dankzegging voor de verlossing van de vloek der zonde ook over het dagelijks brood.

Nu zei de wet dat alleen de priesters dat brood mochten nemen, op die heilige dag, en het moesten eten in die heilige plaats. Maar zo was het oorspronkelijk niet bedoeld. Alle Israëlieten hadden priesters moeten zijn in Gods koninkrijk. En nu komt David daar aan, de man naar Gods hart, die zijn hele leven aan Gods dienst heeft gewijd, die in dienst van de HERE op de vlucht is en vervolging en honger lijdt. Toch zeker in die situatie was het passend dat aan hem van de toonbroden te eten gegeven wordt. Hoewel het in die tijd nog wel een uitzondering was, hij kon vanwege zijn volledige toewijding aan de HERE gerekend worden onder de priesters.

Inmiddels is Davids grote Zoon gekomen, de Koning op Davids troon, maar ook de Hogepriester in Gods Huis. Hij kwam om heel Gods wet te vervullen, ook die wet van de toonbroden. Nu hebben allen die in Hem door een waar geloof zijn ingelijfd het recht om heilig brood te eten, op elke plaats en op elke dag, omdat nu alle plaatsen in Gods Koninkrijk heilig zijn verklaard en alle dagen heilige dagen geworden, als de HERE daar en dan maar wordt gediend. Nu kan en mag al wat we doen, altijd en overal, sabbats-werk zijn (Matth. 12 : 1-8).

Daarom, bent u ook onder de priesters? Eet ook u uw dagelijks brood als heilig brood? Een goede vraag om over na te denken. Op Hervormingsdag, op de komende Dankdag, op zondag, en ook door de week.

D. de Jong

NORMVERVAGING I

*E*nige tijd geleden sprak iemand uit de kerk mij aan. Hij was bezorgd over de levensstijl onder ons. In dat verband gebruikte hij het woord **normvervaging**. In mijn hart was ik dat wel met hem eens, maar ik zei het niet meteen. Ik was meer benieuwd wat deze broeder onder normvervaging zou verstaan. Ik vroeg hem daarnaar. Toen kwam het hoge woord eruit: ja, ziet u, die meisjes met een lange broek aan in de kerk, en die jongens met een ringetje in hun oor en met sportschoenen aan...

Op dat moment was ik blij, dat ik niet al te vroeg instemmend had geknikt. Wont is dat

normvervaging? Je komt dat woord telkens weer tegen, het veroorzaakt bezorgde en afkeurende gezichten, maar het lijkt mij dat die uitdrukking vaak heel ondiep wordt gebruikt en dat er een verkeerde invulling aan wordt gegeven. Daarom kan het goed zijn om met elkaar eens over die **vervaging** door te praten, maar laten we het dan eerst over de **norm** hebben.

Wat is de norm?

Normatief is niet wat wij gewend zijn, wat wij mooi vinden of wat wij graag zouden zien. Dat kan niet, want in dat geval zouden er vele normen zijn. Iedereen heeft namelijk zijn eigen gewoontes en tradities. zijn eigen invulling van stijl en mode, en ga zo maar door. Als we op die manier elkaar de wet gaan stellen, vanuit onze persoonlijke voorkeuren, komen we hopeloos vast te zitten. Er erger nog: we komen dan in het drijfzand van het subjectivisme. De maatstaf voor wat goed en slecht is leggen we dan in onszelf, en dat is nu net ons grote bezwaar in de richting van de ervaringstheologie, die vandaag zijn tienduizenden verslaat. Daar is alleen nog goed wat als goed *ervaren* wordt. Die kant moeten we zeker niet op, hoewel menig bezorgd geluid onder ons daar toch niet helemaal vrij van is.

Nee. willen wij samen één norm hebben, waaraan we onszelf en elkaar kunnen en moeten meten. dan zullen wij naar God moeten luisteren. Zijn Woord in voor ons de

maatstaf, en alles wat daar direct uit voortvloeit. Of, zo u wilt, zijn wet. Maar laten we dan wel goed zien, waar het in die wet om gaat. Waar komen de geboden vandaan? Heeft de Here die willekeurig verzonnen? Had Hij tiet zo goed 10 andere geboden kunnen geven?

De Here Jezus heeft ons van de wet een samenvatting gegeven. het bekende dubbelgebod van de liefde. En daaraan voegde Hij nog een opmerking toe: 'Aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten' (Mt. 22 : 40). In de oren van de Joden was die toevoeging meteen duidelijk: de 'ganse wet en de profeten' betekende in die tijd het hele Oude Testament. En meer Schrift was er toen nog niet, zodat we vandaag diezelfde woorden gerust zo mogen weergeven: 'Om deze twee geboden draait het in heel de Bijbel'.

In heel de Bijbel, dus te beginnen bij Genesis 1. Dat is meteen al **verrassend**, dat de Here Jezus daar begint. De wet stamt niet van de Sinaï. maar uit het Paradijs! Dat geeft direct ook een andere gevoelswaarde. Want koppelen wij het gebod aan de Sinaï, dan kennen wij alleen een gebod dat tegen ons in gaat. Maar zien wij de wet al functioneren in het Paradijs, dan merken we dat zij ons doet leven als een vis in het water. Daar vinden we ook het antwoord op onze vraag, of God willekeurig 10 geboden aan ons gegeven heeft. Dat antwoord is: nee. God gaf geboden die bij ons pasten. waar geen mens last van had. maar die ons juist tot verdere ontplooiing zouden brengen.

En dan kunnen we nog een stap verder gaan door het zo te zeggen: God gaf ons een leefregel die bij Hem past! Hei geheim van ons leven is immers, dat God ons geschapen heeft. We zijn niet bedoeld als kleine zelfstandigen. maar wij worden pas echt *mens* in onze verbondenheid met God.

Waarom draait het dan in heel de wet, en zo in heel de Bijbel? Hierom, dat God het oorspronkelijke niveau van onze verbondenheid heeft willen bewaren. Wij kunnen daar nu niet meer aan tippen, maar een ander niveau past niet bij onze Vader en Schepper. Hij is hierop gericht in zijn heilsplan, dat wij Hem weer in zijn volmaaktheid zullen ontmoeten. De Here Jezus zegt dat ook ronduit in de Bergrede. als Hij nader onderwijs in de werf geeft: 'Gij dan zult volmaakt zijn, gelijk uw hemelse Vader volmaakt is' (Mt. 5 : 48). Een geweldige belofte! Geen mens zal dat nu nog uit zichzelf bereiken, maar God zal ons daar brengen. Daarom klinken van de Sinaï de oorspronkelijke leefregels van het Paradijs. Niet om ons op het spoor te zetten van de werkgerechtigheid. in de trant van: ga het maar verdienen. Maar met de beloftevolle

strekking: dit niveau zal ik weer niet u bereiken. Ik zal u daar brengen door mijn Zoon en door mijn Geest. Wanneer we dit overdenken merken we, dat hiermee de doodsteek gegeven wordt aan alle wetticisme. Niet de wet zal ons bij God brengen, maar God brengt ons bij zijn wet. Bovendien doen we de ontdekking, dat we Gods geboden niet willekeurig mogen uitbreiden met allerlei eigen vondsten. Daar is de wet ie oorspronkelijk voor, uit God Zelf voortgekomen. Zijn heiligheid is onze norm, niet onze smaak.

De wet is bij de belofte gevoegd

Nu kunnen we ook duidelijk zien, hoe de verhouding is tussen wet en evangelie. Je komt nog wel eens tegen, dat die verhouding wordt ervaren als een spanningsveld. Maar dat is kennelijk niet de bedoeling.

We lezen in Galaten 3, dat de wet bij de belofte is gevoegd. De belofte was er het eerst, toen God met Abraham zijn verbond oprichtte. De wetgeving op de Sinaï kwam later, 430 jaar daarna. Die volgorde kan nooit meer omgedraaid worden: de wet kwam bij de belofte, en niet andersom. Zelfs het testament van een mens kan niet meer veranderd worden als het eenmaal rechtskracht gekregen heeft, schrijft Paulus, hoeveel minder dan het testament van God dat bekrachtigd is met het bloed op Golgotha.

Dat betekent, dat de wet nooit een eigen leven kan gaan leiden. Zij is niet zelfstandig, zo mogen wij haar ook niet hanteren. Zij hoort bij alles wat God aan Abraham beloofd heeft.

Het betekent ook, dat wet en evangelie nooit tegenstrijdig kunnen zijn. Als God tegen ons zegt: Ik ben uw God en ook de God van uw nageslacht, dan kan nooit iemand beweren, met de wet in de hand: ja, dat kan God nu wel zeggen, maar je moet eerst aan allerlei voorwaarden voldoen. Wie zo redeneert, doet afbreuk aan Gods belovend spreken. Op die manier worden belofte en wet tegen elkaar uitgespeeld.

De belofte en de wet zijn nooit los van elkaar, en ze gaan ook nooit tegen elkaar in. Maar zij gaan hand in hand, ze horen bij elkaar en ze spreken dezelfde taal. Dat is ook concreet in te vullen. Luisteren wij naar Gods belofte, dan horen wij daarbij meteen de namen van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Zo worden we gedoopt. De Vader sluit met ons een eeuwig verbond. Hij zal in alles ons leiden en voor ons zorgen. De Zoon wast ons met zijn bloed van al onze zonden. En de Heilige Geest maakt ons eigen wat wij in Christus hebben. Hij maakt daarvoor plaats in ons hart en in heel ons leven.

Maar luisteren wij naar de wet, dan horen wij precies dezelfde taal. De Vader riep ons naar zijn beeld. Hoe zag dat beeld eruit? Wel, precies zo als door heel de wet omschreven wordt. Zo met God te leven, dat is het dragen van zijn beeld. En hier is dat terug, de Vader heeft dat voor ons bewaard. Hij voegt dat bij zijn belofte: zo zal zijn verbond met ons weer worden! De wet heeft ieder

gebod vervuld, tot in de diepste betekenis. Hij heeft, als onze Middelaar, die wet volmaakt gehouden. Toen Hij uitriep aan het kruis 'Het is volbracht', doelde Hij ook op zijn volkomen gehoorzaamheid. Die had Hij volbracht door al het lijden heen. Het resultaat daarvan komt naar ons toe. Lang voordat wij ook maar één gebod weer echt kunnen volbrengen, wordt die volkomen gehoorzaamheid ons toegerekend. Zij wordt op onze naam gezet, wij worden met haar bekleed. Wie zo naar de wet luistert, ontvangt een groot geschenk. En de Heilige Geest schrijft de wet in ons hart. Dat is het typische van het Nieuwe Verbond. Eerst stond de wet op steen en bleek telkens de menselijke onmacht om haar te bewaren. Maar nu legt God haar in ons hart. De Heilige Geest maakt ons werkelijk tot mensen die Gods beeld dragen. Je kunt het zo zeggen: die hele wet is het werkprogramma van de Heilige Geest. Dit wil hij in ons bereiken, Hij zal daaraan werken van dag tot dag. Hij geeft ons een nieuw leven naar het oorspronkelijke beeld.

Dan zien we helder voor ons, dat belofte en wet hand in hand gaan. Ze spreken dezelfde taal, ze bevestigen elkaar over en weer. 'Uw getuigenissen maken mij levend', zingt Psalm 119. Het is één groot plan van verlossing en herstel. God belooft het, en Hij maakt het concreet.

Wat is het dan belangrijk om deze samenhang zorgvuldig te bewaren in de praktijk van ons kerkelijk leven. Voordat we er erg in hebben, spelen we belofte en wet al tegen elkaar uit. De belofte, die is mooi, maar de wet, daar struikelen we over. Dan is het net of er een donkere wolk voor de zon schuift. Maar zo is de bedoeling van de wet dus niet. Zij is bij de belofte gevoegd, niet om haar te verduisteren, maar om haar concreet te maken.

Aan de andere kant, wij kunnen met de wet ook heel gemakkelijk op de loop gaan, nu nog even afgezien van de willekeurige aanvullingen die er dan stilzwijgend bijkomen. Dan schuift er ook een wolk voor de zon. Dan worden het regels voor en na, en de blijdschap komt in de verdrukking. Het treft mij telkens weer, dat vooral veel jongeren zo de kerk ervaren. Ze ademen een somber klimaat in, dat niet zelden kritische geladen is. Sommigen bekennen mij, dat ze eindelijk zijn opgevoed bij de angst voor de hel. Anderen houden van preken geen andere herinnering over, dan dat wij niets kunnen en alles verkeerd doen. Wat is er dan aan de hand? Daar hebben wij Gods testament veranderd en de volgorde omgedraaid: eerst de wet en dan de belofte. Maar dan wordt inderdaad de wet tot een last, een ondraaglijke last, en de belofte wordt onbereikbaar. Zeker is het zo, dat de wet ons onze zonden doet kennen, maar dat is de halve waarheid. Het is niet minder waar, dat God in ons leven een nieuw begin maakt, ons aanspoort tot goede werken die voor eeuwig waarde hebben en ons doet leven met het Paradijs voor ogen! Waar die blijdschap als stimulans ontbreekt, in de prediking of in onze onderlinge omgang, is de wet van de belofte losgemaakt en houden wij elkaar een heel andere wet voor dan die God ooit bedoeld heeft. Ze is dan geen evangelie meer.

De wet als tuchtmeester

Na zo'n positief verhaal over de wet kun je de tegenwerping verwachten, of dit niet allemaal te rooskleurig is. War, de wet niet bedoeld als tuchtmeester? Zo lezen we in datzelfde Galaten 3, en dat klinkt toch niet zo vriendelijk. Anderzijds kun je te horen krijgen: de wet was onze tuchtmeester, nu het geloof gekomen is zijn we niet meer aan haar onderworpen. Daarmee wordt dan bedoeld, dat de wet haar tijd heeft gehad. Haar tank is geweest. Nu hebben we alleen nog het gebod van de liefde.

Voor beide standpunten lijkt iets te Leggen. Maar toch berusten we op een misverstand, allebei. In het licht van het voorgaande is dat nu eenvoudig in te zien.

De wet heeft haar tijd niet gehad. Hoe zou dat kunnen!! Het gaat daarin om het niveau van het Paradijs. Op dat niveau heeft God ons geschapen, naar die omgang herstelt Hij ons. Hoe kun je dan ooit voor afgeschaft verklaren, waar God naar toe werkt?! We horen van de Heiland juist uitdrukkelijk verklaren, dat geen tittel of jota van de wet zal vergaan, nog niet één van de kleinste letterteken?, - voordat alles zal zijn geschied.

En wat die tuchtmeester betreft, dat was geen boeman. Een tuchtmeester is een opvoeder. Het was iemand, die in aanzienlijke families werd aangesteld om te zorgen voor de opvoeding van de kinderen. Die figuur hebben wij in Nederland ook wel gekend. Hij ons heette hij een gouverneur, of meestal was het een goiivernante. Dat zijn nu verouderde titels, maar we kunnen ons er nog wel wat bij voorstellen.

In ieder geval, dat de wet een tuchtmeester was, is niet negatief bedoeld. Hnc zou je dan ooit zulke lovende psalmen over de wet in de Bijbel kunnen aantreffen? Toen, in het Oude Testament, was de heilzame werking van de wet ook al duidelijk.

Hoe komt het dan, dat zij toen een tuchtmeester was en nu niet meer? Wel, omdat de kerk volwassen is geworden. De tijd van de jeugd jaren is voorbij, we zijn nu mondig geworden. Zo legt Paulus dat uit in Galaten 4. Mondige erfgenamen staan niet meer onder een tuchtmeester.

Maar mogen we daaraan de corclusie verbinden, dat de betekenis van de wet nu minder is geworden? Die gedachte kunnen we nogal vaak tegenkomen, zo van: in het Oude Testament leefde Gods volk in een strak harnas, streng en onbuigzaam, omlijst met allerlei straffen, maar nu ligt alles veel soepeler. Laten we die gedachte gerust uit ons hoofd zetten. Onze verantwoordelijkheid ten opzichte van de wet is alleen maar toegenomen. Vergelijk het met de positie van opgroeiende jeugd. Als een kind van zes jaar wat uithaalt, dan zeggen we: ach, het is een kind. Daarmee is het kwade niet goedgepraat, maar het gaat om een kind dat lang niet alles overziet. Als echter een jongen of een meisje van een jaar of twintig over de schreef gaat, dan tillen wij daar veel zwaarder aan. Waarom? Omdat diegene veel beter beseft wat hij doet en kan bedenken wat de gevolgen zijn. Juist omdat een volwassene een klein kind inder is, is hij veel méér verantwoordelijk. Zo gaat God ook met ons om. We lezen in Hebr.

12: Ziet dan toe, dat gij Hein die spreekt niet afwijst. Want als genen niet ontkomen zijn, toen 7ij Hem afwezen, die zijn godsspraak op aarde deed horen (vanaf de Sinai), hoeveel te meer wij, als wij ons afwenden van Hem, die uit de hemelen spreekt.

Dat is het precies. We zijn niet meer onder de tuchtmeester dus pus op: wie nu met opzet de wet overtreedt, koint er niet zo gemakkelijk vanaf als onder het Oude Testament. En toen liet God al zulke duidelijke straffen voltrekken.

Dus God vraagt, dat wij ernst maken met zijn wet. Omdat zij onlosmakelijk bij zijn belofte hoort, zij is er de concretisering van. Wie dan de wet voor vervallen verklaart, houdt ook geen belofte meer over.

Tot zover vandaag over de wet. Als we het erover eeni kunnen zijn met elkaar dat dii onze norm is, niet minder en niet meer, kunnen we volgende week verder praten over de vervaging.

B. Luiten

Feliciteatie

Op 21 oktober jl. was het veertig jaar geleden, dat onze eindredacteur dr. W.G. de Vries werd bevestigd als die-naar van het goddelijke Woord in de Gereformeerde Kerk te Winschoten.

Redactie en uitgever willen dr. De Vries en zijn vrouw ook in *De Reformatie*, mede namens een brede lezerskring, van harte gelukwensen met dit veertigjarig ambtsjubileum. Geve onze Here God u, dr. De Vries, nog gezegende jaren van arbeid in dienst van de Here Christus en zijn gemeenten!

Extra nummers van De Reformatie...

kunt u bestellen door overmaking van de kosten op postrekening 40 60 40 t n v De Reformatie-Goes, onder vermelding van jaargang en nummer

Dit zijn de kosten (incl. porto):

1 ex.:	f	3,15
2 ex.:	f	5,60
3 ex.:	f	8,25
4 ex.:	f	10,10
5 ex.:	f	11,95

No ontvangst van het bedrag wordt uw bestelling per omgaande uitgevoerd.

PSALMZINGEN IN JAPAN

Terug van een reis naar het Verre Oosten – Japan, Korea, Taiwan, Singapore, Sri Lanka – lees ik een artikel van de schrijver Maarten 't Hart in het Cultureel Supplement van *NRC/Handelsblad* (11-10-91) naar aanleiding van een Amsterdamse expositie 'Psalmzingen in Nederland'. Hij sluit het artikel af met een vergelijking tussen wat hij noemt de Oude en de Nieuwe Berijming. Zijn slotopmerking waaruit nostalgische voorkeur voor '1773' blijkt, luidt:

'Gelet op het feit dat het Christendom op sterven nu dood is had men in die laatste zicltogende jaren beter de Oude Berijming kunnen blijven gebruiken. Nog even, denk ik, en het zingen is voorgoed verleden tijd.'

Ik weet niet waar 't Hart de kennis van het door hem meegedeelde 'feit' vandaan haalt. Is hem een bijzondere openbaring ten deel gevallen? Is de wens de moeder van de gedachte ('denk ik')? Hoe het rijt – 't Hart deelt *geen* feit mee en hij vergist zich. Wanneer zijn werken zich in de voltooid verleden tijd zullen bevinden – heeft hij zelf er een vermoeden van dat liet wel eens dichtbij zou kunnen zijn en zoekt hij daarom de nachtop vast op? – dan zal er nog altijd een gemeente zijn, die de psalmen van David heeft in haar *christelijke* liederen-sc.int. Want 't Hart vergist zich ook, als hij – brave leerling van Friedrich Nietzsche – meent dat aan de psalmen niets christelijks is:

'Al die flauwekul van het Nieuwe Testament kun je vergeten als je psalmen zingt. Dat hele griezelverhaal over voor onze zonden vergoten bloed is er goddank niet in te vinden.'

De nieuwtestamentische gemeente heeft de psalmen *gr*-zongen met het oog op die Christus, die de naam *Jezus* ontving, omdat *Hij* het was in Wie de belofte van verlossing van alle ongerechtigheid in vervulling zou gaan: Psalm 130.8 en Matt. 1,21: *terecht* rekent Maarten Luther de door Maarten 't Hart compleet geciteerde Psalm 130 onder de *psalmische* psalmen, al moet dat 't Hart als... een vloek in de oren klinken.

Hoe deze schrijver en renegaat van het christelijk geloof zich vergiste met zijn dagdroom van voorgoed geantiqueerde psalmen – het was *me* ná het bezoek aan Japan wel heel erg duidelijk. Hier daagt een nieuwe toekomst voor de psalmberijming!

Men moet weten, dat hier in de Reformed Church in Japan, zoals zo dikwijls in de kerken in het Oosten, waar de invloed van de Amerikaanse zending herkenbaar is, uit-

sluitend of vrijwel uitsluitend 'gezangen', 'hymns' worden gezongen, vaak met een sterk methodistische inslag: de stem van de Gospel *Hymns* van Moody en Sankey is in de gemeentezang te horen.

Hoe groot was daarom de verrassing, toen wij (ds. O.J. Douma en ondergetekende, in gezelschap van prof. Makita) een zondagmiddag-kerkdienst meemaakten in een bescheiden kerkgebouw aan de uiterste westgrens van Kobe-stad, waar ook het Seminary van de Reformed Church is gevestigd – en daar in de dienst van de gemeente Psalm 86 hoorden zingen! We konden zelf ook

午後 3 時 ~ 4 時
司会 大場神学生
奏楽 鳥井姉

詩篇歌 86 篇
使徒信条 裏面
聖書 I サムエル 26:1~25
祈禱書 (旧約P471)
説教 『御名に委ねて』
祈禱 鳥井牧師

讃美歌 348

献金
感謝祈禱
頌栄 541
祝禱 鳥井牧師

Liturgie van zondagmiddagdienst in Kobe-West

Tekst I Sam 26. 1-25

Zingen (o.m.). Psalm 86

nog meezingen (zij het met de Nederlandse woorden), want de berijming was op 'geneefse melodie', waaraan voor altijd de naam van Louis Bourgeois is verbonden. We hadden al eerder in Japan over dat boeiende project van een psalm-berijming gehoord. Nu tnaakteti we het mee: een gemeente die haar psalmen als zang voor haarzelf vond!

Natuurlijk lokte dat gesprekken uit. We ontvingen een 'proefbundel', de eerste 15 berijmde psalmen: Pss. 24, 25, 36, 42, 65, 66, 86, 116, 121, 127, 130, 131, 134, 142. Te lezen waren de tekens voor ons niet, maar de melodie wel duidelijk. Waarom deze melodieën? Het waren allemaal 'de onze'. Het is toch niet nodig up dit punt 'Geneve' als enig model te kiezen? Het bleek, dat men zich in

1) 鹿の谷川を
我がこころせつに
渴(かわ)けるころ、
いつ我は行きて、	求めるごとく、
主を慕うなり。
神をぞ求む。
主のみ顔仰(あお)がん。
2) 「なが神いずこ」と
昼も夜(よ)もなみだ、
主の宮に入(い)り、
ささげしことをば、	人の間(と)うとき
わが糧となる。
喜び感謝、
思い起こすなり。
3) わがたま何故(なに)ゆえ、
わが心、なにぞ
わが助けなる
わが神なる主を、	うなだれるのか。
思いみだれる。
主を待ち望め。
讃(ほ)めたたえまつらん
4) ヨルダンのかなた、
ミザルの峰よJ
神の大滝、
大波小波も、	ヘルモンの山、
主を思うなり。
淵々(ふちぶち)ひびき、
わが上越えたり。
5) 昼に、主の恵み、
我がいのちの主に
我が岩なる主、
悲しみの道に	夜には、賛美
祈りをささぐ。
「我を忘れて、
導きたもうや」。
6) あだびとのそしり、
「なが神いずこ」と、
わが魂よ、
神を待ち望め、	わが骨砕く、
たえずいうなり。
なぜうなだれる。
我が主をたたえよ。

(T.H)

詩篇第42篇

聖歌隊の指揮者によってうたわれた
コラの子のマスキールの歌

Geneva 1551

Psalm 42 in Japanese berijming

Japan niet deze zaak niet oppervlakkig bezig had gehouden en geen haast-beslissing had genomen. Zeker had geen rol gespeeld de begeerte 'het Westen' te kopiëren. Integendeel, het was als positief erkend, dat de 'geneefse' melodieën niet als typisch-westers worden ervaren, terwijl er tegen beschikbare Japanse melodieën wel bezwaren konden worden ingebracht.

Hoe dan ook, de gemeente moest de melodieën leren, zoals het in de 16e eeuw in Genève het geval was. Het gebeurde in aansluiting aan de kerkdienst. We waren er getuige van hoe de 'voorzanger' Psalm 42 ten gehore bracht – wat een prachtstem! – en hoe de gemeente volgde. Zo zongen we samen: Psalm 42 en Psalm 130. Het was een feest van herkenning! En geen *nostalgie* feestje! Laat dat nadrukkelijk zijn gezegd. Maarten 't Hart biecht in zijn hierboven geciteerd artikel het volgende op:

'Het is eigenaardig: vroeger toen ik nog heel gelovig was kon ik al die psalmen moeiteloos tot het laatste woord toe zingen. Nu krijg ik na één regel een brok in mijn keel en na twee regels ben ik in tranen.'

Nostalgie inuukt sentimenteel. Daar is niet zoveel 'eigenaardigs' aan, al zullen 't Hart en ik beiden de explosieve kracht van het lied van het Verbond niet mogen onderschatten. Maar in ieder geval in Kobe speelde de nostalgie geen rol bij die kleine gemeente. En de *herkenning*

was wel een groot feest, dat tranen los kon maken. Maar dat had alles in het *heden* te doen en met de *toekomst* van de kerk en met haar in *onvoltooid tegenwoordige tijd* zingen van het lied van het geloof, dat van de Christus vol is en van de gemeenschap die in zijn bloed is gesticht. Enkele weken ná het bezoek in Kobe **was** ik in Nederland 'onder het gehoor'. De preek ging over het heilig avondmaal (H.C., Z. 29 en 30). Het avondmaal als *maaltijd van gemeenschap*, waar onze honger wordt gestild. Christus nodigt tot die gemeenschap, omdat Hij zijn bloed, zijn eigen bloed heeft gestort: 'Déze zal zijn volk redden van hun zonden'. Daarom roept Hij *zondaren* tot die gemeenschap. En in Hem roept God, de God van vrije genade tot die enige gemeenschap, waarin voluit de psalmen gezongen kunnen worden: het lied van de verbondsgemeenschap. En de overige liturgie was ernaar! We zongen Psalm 42 en Psalm 43 ('Heel erg mooi' – zegt 't Hart terecht, al weet hij momenteel toch niet waar hij over praat – 'is **ook** Psalm 43. Een schitterende melodie, en onvergetelijke regels...') en op het kerkplein 7ci een medekerkganger mij: daar kun je je nu helemaal in kwijt: 'Dan ga ik op tot uw altaren (en dat is het *offer*)/tot U, o bron van zaligheid/Dan mag mijn ziel nu heil ervaren/en dankbaar ruisen alle snaren/Voor U die al mijn vreugde zijt/en eindloos mij verblijdt'. Ik stemde toe en had toen 'een brok in mijn keel'. En het was géén sentimentaliteit

en géén cultus van de verleden tijd, juist omdat we mogen weten dat wat het *schuldoffer* op het altaar van God aangaat, het wél na Golgotha *voltooid* verleden tijd is. Daarom doet de gemeente ook belijdenis van het offer éénmaal gebracht en van het blóed, dat een volkomen verzoening van alle zonden is en daarmee uit, maar daarmee dan ook de toekomst in. En dat is zéker. Want Golgotha haalt niemand de wereld(-geschiedenis) uit. Daarom ná deze verleden tijd geen feestjes van individuele heimwee, maar van gemeenschap in de kerk en op het kerkplein in Kobe en in Kampen: geen heim-wee. We zijn weer thuis. Tehuis-gebracht. Kinderen van de toekomst, als Hij met ons de wijn nieuw zal drinken in het Koninkrijk van de Vader.

J. Kamphuis

¹ Expositie Psalmzingen in Nederland. Hoofdgebouw Vrije Universiteit, De Boelelaan 1105, Amsterdam, tot 23 november.

PERSBERICHT

Themadag 'Armoede en Zending'

De Gereformeerde Miïsiologische Opleiding organiseert op vrijdag 1 november a.s. aanvang 14.00 uur, een themadag over *Armoede en Zending*.

Plaats: aula Theologische universiteit te Kampen.

Spiekers: di. P.W. van de Kamp te Groningen en de heer B. v.d. Lugt te Barneveld.

's Avonds vanaf 19.00 uur zal er een forumdiscussie worden gehouden (forumleden zijn de beide sprekers en drs. C.J. Haak te Kanipen).

Informatie en opgave hij A. de Graaf, Stadsgracht 19, 3752 XD Bunschoten, tel. 03499-82185.

MISSIOLOGIE

EGYPTENAREN EN HET EVANGELIE I

Het Egyptische christendom is al heel oud, maar wat stelt het vandaag nog voor? Er werd reeds in de vorige eeuw zendingswerk gestart onder Egyptenaren. Vandaag bedrijft de kerk te Groningen-West sinds 1987 op kleine schaal zending ten bate van Egyptenaren. Daaraan willen wij in een drietal artikelen onze aandacht geven. Na een overzicht van de wijze waarop er in het verleden in Egypte zendingswerk werd verricht willen we de problemen beschrijven waarvoor de zending onder Egyptenaren komt te staan. Vandaaruit willen wij ten slotte pogen een weg te wijzen voor de ontwikkeling van een verantwoorde zendingsmethode. Vooral het huidige zendingswerk in de Egyptische moslim-wereld zal daarvoor als illustratiemateriaal worden gebruikt.

Zending in Egypte

Het doorsnuffelen van oude reisverslagen kan allerlei verrassingen opleveren. Zo troffen we in een reisbeschrijving van de hand van G.P. Marang ineens een (ook voor de schrijver) verrassende ontmoeting aan in het zendingswerk van de vroegere hervormde Ermelose predikant Witteveen.¹ Eveneens levert een studiereis viin H.Th. Obbink vandaag in dit opzicht nog boeiende gegevens op.² De genoemde Ermelose predikant was een ijveraar voor en initiator van zendingswerk en opende een zendingspost in Egypte, namelijk te Calioub even ien noorden viin Cairo. Deze zending noemt Kuyper in zijn reisbeschrijving 'hei enige Hollandsche Evangelisatiewerk' in Egypte. De Veluwse zendingsgemeente van Witteveen verzorgde dit zendingswerk onder Egyptenaren van 1869 tot 1886 waarna het werd overgenomen door de 'Vereeniging tot Uitbreiding van het Evangelie in Egypte'. Echter, de zendingspost te Calioub was en bleef van bescheiden omvang. In de vorige eeuw werd door anderen op veel gróter schaal zending bedreven in liet land

VAN RIET SCHOTEN		
BOEKHANDEL	KANTOORVAKHANDEL	KANTOORINRICHTING
Boekhandel Kantoorvakhandel Kantoorinrichting	Keizerswaard 8, Rotterdam Keizerswaard 73 Gebroken Meeldijk 123, Barendrecht	Tel. 010-4820488 Tel. 010-4821365 Tel. 01806-19744
Faxnr 010 4793699, Rotterdam	Faxnr 0180621165, Barendrecht	

van de Nijl. Trouwens, niet alleen in de negentiende eeuw maar reeds eerder kwam er zendingswerk in Egypte op gang. Vandaag is dat opnieuw het geval. Vanuit de Amerikaanse orthodox-presbyteriaanse kerk (de OPC in Nooi-d-Amerika) is een Amerikaanse Egyptenaar, ds. Victor Atallah, uitgezonden om zijn volksgenoten in het Midden-Oosten het onvervalste evangelie te verkondigen. Daarin participeert de kerk te Groningen-West gedeeltelijk sinds 1987, voornamelijk voor zover het gaat om Bijbelonderwijs aan Egyptenaren.

Het verhaal (niet van incidenteel, maar) van belangrijk zendingswerk zoals dat in Egypte werd bedreven onder tnosliins, joden en Egyptische of Koptische christenen willen we graag voor het voetlicht halen. Daarbij zullen wij de door diverse zendelingen gevolgde zendingsmethode als invalshoek van onze beschrijving gebruiken. Innermx, in het algemeen geldt dat de ontwikkeling van evangelisatie- of zendingsmethoden, of van zendingsstrategieën evenals bijv. de zendingsgeschiedenis in onze kerkelijke kring tot de onderontwikkelde of achtergebleven (theologisch) gebieden behoort. Van hoeveel belang bezinning op een verantwoorde zendingsmethode kan zijn, zou kunnen worden geïllustreerd aan het zendingswerk van onze Australische zusterkerken (van 1462 tot 1964 in Roebourne door ds. C.A. Versluis, van 1975 tot 1983 in Pinjarra door br. P. 't Hart en van 1983 tot 1991 in Port Moresby o.a. door ds. J. Koelewijn), dat tot driemaal toe op vrijwel niets is uitgelopen. Tegelijk moet in rekening worden gebracht dat geen zendingsmethode, hoe verantwoord ook opgezet en uitgevoerd, op zich een 'redmiddel' kan zijn ien bate van effectief zendingswerk. Echter, de vraag is hier nu: welke methoden heeft men in de vorige eeuw gehanteerd ten behoeve van het zendingswerk onder Egyptenaren?

Zendingsbenadering in Egypte

Het verhaal van de zendingsarbeid in het boeiende land van de Nijl begint in het midden van de achttiende eeuw. De t Icinhutters, bekend om hun voorliefde voor eenvoudige evangelieprediking, vestigden zich toen o.a. in Egypte. Deze 'Moravische broeders' poogden de Egyptische christenen (Kopten geheten) tot bekering te brengen, maar trokken zich toch na vrij korte tijd (van 1768 tot 1783) neer terug zonder diepe sporen onder de Egyptenaren achter te hebben gelaten.

Enigszins anders ging het met het zendingswerk van de in 1798 in Engeland opgerichte Zending-Vereniging (Church Missionary Society of kortweg: C.M.S.) van evangelische kerkleden uit de Anglicaanse Kerk. Deze vereniging moet niet worden verward met de London Missionary Society, de Zendings-Vereniging van Engelse presbyterianen en congregationalisten door wie o.a. de Nederlandse arts en zending Jolanties Theodorus van der Kemp uit Middelburg in 1799 naar Zuid-Afrika werd gezonden. Terwijl de officiële Anglicaanse Kerk haar zendingsterreinen wilde beperken tot de Engelse 'kolo-

niën' (zeg maar: de traditionele zendingsterreinen) wisten evangelische kerkleden van de Anglicaanse Kerk het evangelie te verkondigen aan alle volken. Deze kerkleden bundelden hun krachten in de C.M.S. en vonden twee studenten uit Basel in Zwitserland bereid om naar Egypte te gaan. In hun vaandel stond beschreven hoe dezen het zendingswerk in Egypte zouden moeten aanpakken. En beide studenten, Lieder en Krusc, volgden na hun uitzending als predikanten de hun voorgeschreven instructie. Daarom richtten zij zich in het oude land der farao's niet op de vele duizenden joden en moslims, maar op de Egyptische christenen, de Kopten. Evenmin wendden zij zich tot de christelijke bevolking van het land, de keikleden. Want hun was opgedragen zich energiek tot de kerkleiders, de priesters, van de Egyptische of Koptische Kerk te wenden. Zouden de priesters als leiders van het volk door het onderwijs tot bekering komen, dan, zo was de rednering, zouden de kerkleden wel volgen. Door hun werk poogden beide zendelingen een opwekking of 'revival' onder de kerkleiders van de Koptische Kerk teweeg te brengen. Uit onderzoek was hun gebleken dat de kerk of het eeuwenoude christendom in Egypte een dode zaak was geworden. Door het christelijke geloof tot herleving te brengen, wilden zij de kerk van binnenuit herstellen. Zodra de kerkleiders de hoofdzaken of hoofdwaarheden van het evangelie weer zouden aanvaarden, zouden zij als vanzelf breken met de wirwar van kerkelijke tradities en riten en zou de kerk zijn hersteld. Bovendien, een levende kerk zou een krachtig getuigenis kunnen zijn en als zodanig een goed middel vormen voor de bekering van moslims. De uiterlijke gedaante van de Koptische Kerk werd ongemoeid gelaten. Want het ging hun slechts om de vernieuwing van het innerlijke leven van de kerk, op de vroomheid van de kerkleiders. Het werk van deze zendelingen bracht derhalve een aanpassing mee aan de hiërarchische structuur van de kerk in Egypte.

Hoewel Krusc vrij spoedig, geteisterd door de hitte, overleed, had Lieder geruime tijd (van 1825 tot 1865) de gelegenheid ongehinderd op deze wijze te werken. Zo vestigde hij in 1842 een seminarie voor de theologische opleiding van Koptische priesters. Zijn werk heeft echter weinig vrucht gedragen, ondanks de welwillendheid van de Koptische patriarch als hoofd van de Egyptische Kerk. Lieder ondervond veel argwaan en onwil van de kant van de Koptische priesters. Dit had onder meer tot gevolg dat de opgeleide studenten van het gestichte seminarie niet aan bod kwamen voor de vervulling van priestervacatures in de steden en dorpen. Liever wijdde men minder geschoolde personen tot priester dan de studenten van Lieder.

Steeds meer werd hij in een isolement gemanoeuvreed, zodat hij aan het eind van zijn optreden meer voor de stroom van Britse toeristen werkte die in het midden van de vorige eeuw in de richting van Egypte op gang kwam, dan dat hij bezig was met de uitvoering van zijn instructies. In 1865 werden zijn krachten (opnieuw) gesloopt door de cholera waaraan hij in dat jaar overleed.

Een andere aanpak

In het midden van de vorige eeuw organiseerden Amerikaanse presbyterianen zendingsarbeid in Egypte, dat uitging van de United Presbyterian Church in Amerika. Satten met Schotse presbyterianen wilden zij het evangelie verkondigen zowel aan de vele joden (vooral in Alexandrië) en moslims als aan Koptische christenen. Daarbij dachten zij meer aan het (kerk)volk dan aan de kerkelijke leiders. En vooral wilden zij zich niet aanpassen aan de aanwezige Koptische Kerk, maar zij waren uit op de vorming en planting van zelfstandige gemeenten. Pogingen om moslims tot bekeerling te brengen, hadden, behalve in incidentele gevallen, vrijwel geen succes. Meer en meer werd daarom van rechtstreekse zending onder moslims afgezien. De Schotse presbyterian John Hogg had zich reeds eerder in Alexandrië bezig gehouden met de bekeerling van joden en had daar een school voor joodse kinderen gesticht. Het zendingswerk werd nu ook door hem op groter schaal aangevat, maar gaandeweg verlegde zich het terrein toch voornamelijk tot het werk onder Koptische christenen. Velen hekelde(n) zich met als gevolg dat er naast de Koptische Kerk een groeiend aantal presbyterianse gemeenten ontstond. In het begin stond de Koptische patriarch positief tegenover deze zendingsarbeid, maar in de jaren zeventig ontketende diens opvolger vreselijke vervolgingen. Toch bleven de presbyterianse gemeenten groeien. Vanaf 1954 werd de evangelische of presbyterianse gemeente in Cairo gevormd en daarna ook in plaatsen als Alexandrië en Assiut. Spoedig konden er classes worden ingesteld overeenkomstig de presbyterianse kerkorde, die onder de hoede van een synode, de synode van de Nijl, werden geplaatst. Zelfs kwam het in 1895 zo ver dat de Egyptische regering deze kerken naast de nationale Koptische Kerk als zelfstandige kerken erkende.

Maar er valt hier nog meer te zeggen over de wijze waarop het evangelie door presbyterianen in Egypte werd verbreid.

Behalve op het onderwijs aan joodse, moslim- en christen-kinderen (het stichten van scholen voor jongens en meisjes) werd de nadruk gelegd op de evangelieverkondiging, de vertaling en verspreiding van het evangelie. John Hogg kocht niet andere Amerikaanse presbyterianse zendelingen een boot, die met de toepasselijke naam 'Ibis' werd gedoopt, en voer zo de Nijl af. Afmerend bij de diverse dorpen en steden langs de Nijl verspreidde hij Arabische vertalingen van de Bijbel en christelijke lectuur. Hij stimuleerde de mensen tot het lezen van de Bijbel en van Bijbelverklaringen. Schoolvorming, Bijbelvertaling en -verklaring gingen hier hand in hand: de Egyptische bevolking moest leesvaardigheid en inzicht in het Arabisch bijgebracht worden om het (vertaalde) evangelie te leren verstaan. Deze 'bootreizen' hebben onder de Egyptische bevolking grote indruk gemaakt en vooral John Hogg werd een bekend persoon dwars tegen allerlei vijandigheid in die van de zijde van de Koptische Kerk werd ondervonden. Zo werd o.a. de schooljeugd onder-

wezen en uit hun midden werden studenten geschoold in de talen van de Bijbel, een gymnasium en een seminarie werden opgericht in Cairo en Assiut.

Naast deze educatieve ontwikkeling stond de medische hulpverlening. Dit laatste vormde voor genoemde Ermenlose predikant Wittveen zelfs het belangrijkste element van het door hem georganiseerde zendingswerk. In zijn reisverslag vertelt Marang over zijn kennismaking met deze niet-dische hulpverlening aan Egyptenaren in Calicoub. Aan vele zieken kon hulp worden geboden. Hij tekent daarbij aan, dat er bij de opgerichte kliniek onder de wachtende patiënten zoveel mogelijk werd geëvangeliiseerd. Daaronder was het, zo stelden Marang en Noordzij, ook echt zendingswerk. Want zonder deze evangelisatie zou het volgens hem geen zending kunnen heten! Ook door presbyterianen werden artsen naar Egypte gezonden, die onder de Egyptenaren belangrijk werk verrichtten. Zij stichtten particuliere ziekenhuizen, o.a. in Assiut, Cairo en in Tanta. Daar werden ook moslims gratis (uit evangelisatie-oogpunt) verpleegd. Vooral in Oud-Cairo werd het ziekenhuis druk bezocht door moslims daar zij zich deze westerse hulpverlening graag lieten welgevallen. Hun belangstelling voor het evangelie bleef echter zeer gering. Kortom, door onderwijs, prediking en leatuurvoorziening poogden presbyterianen destijds het Koptische kerkvolk te brengen tot de kennis van het evangelie en door onderwijs en medische hulpverlening werden moslims jaloers gemaakt op het voordeel dat Egyptische christenen genoten van de komst van de presbyterianse predikers.

De huidige presbyterianse aanpak

Zoals gezegd, wordt er tegenwoordig opnieuw zendingswerk georganiseerd door Amerikaanse presbyterianen en wel door middel van de OPC-zending Victor Atallah, een Amerikaanse zending van Egyptische afkomst (uit Assiut). Hij verbreidt het evangelie in het Arabisch door middel van radio-evangelisatie in het Midden-Oosten via Trans World Radio-kanalen. Op zijn uitzendingen ontvangt hij veel respons. Zijn radio-evangelisatiewerk kenmerkt zich door het feit dat luisteraars niet slechts wordt gevraagd te corresponderen maar dat deze luisteraars zo mogelijk door middel van plaatselijke contactpersonen in het Midden-Oosten van lectuur worden voorzien, zodat hun kennismaking met het evangelie verder kan worden uitgediept.

Daarnaast worden presbyterianen en ook wel Koptische christenen door Bijbeltraining op Cyprus in het Evangelisch Studie-Centrum van ds. Atallah toegerust om de kerk niet tot een 'revival' maar tot reformatie te brengen. En daar is nog een andere activiteit. Momenteel zijn fervente aanhangers van de Islam in het Midden-Oosten druk bezig vele Koptische en presbyterianse christenen afvallig te maken van hun christelijke geloof. Zij doen dit door artsen christenen financiële en materiële hulp te beloven en te verlenen op voorwaarde dat men zal overgaan tot de Islam. Daarom is dr. Atallah daartegenover ook zeer actief in het verlenen van sociale en medische hulp

aan christeneti in Libanon, Egypte, Jordanië, Irak en sinds kort aan de zwaar getroffen christenen in Sudan. Het zendingswerk in de Bijbeltraining ondervindt steun vanuit Groningen-West, de Australische kerk te Armadale en ook vanuit de Canadese kerken (via de kerk te Burlington-West). Dooi nader theologisch of Bijbelonderwijs worden kerkleiders (predikanten, ouderlingen, diakenen en zondagschoolleiders en -leidsters) en actieve, meelevende kerkleden toegerust voor de vorming en opbouw van Christus' kerk in Egypte. Zo wordt een invalspoort gecreëerd voor het bereiken van moslims en andere Egyptenaren met liet volledige evangelie overeenkomstig Hand. 20.28.

Het zendingswerk onder de Egyptenaren staat voor eei aantal problemen die reeds min of meer impliciet in de beschrijving aan de orde kwamen. Deze problemen wil- len we in een tweede artikel breder en helderder voor de aandacht plaatsen om op grond daarvan te pogen een ver- antwoorde zendingsmethode te ontwikkelen.

L.J. Joosse

¹ R.G. van Arkel, G.P. Marang en prof. dr. A. Noordtzi, *Langs Nijl en Jordaan*, Den Haag 1926, 55-59.

² H.Th. Obbink, *Op Bijbelsche Bodem. Egypte, Palestina, Syrië*, Am- sterdam 1924, 136-145.

³ Zie o.a. J. Richter, *Mission und Evangelisation im Orient*, Gütersloh 1908 en K.S. Latourette, *A History of the Expansion of Christianity I*, New York 1939.

Deze maand in Magazine Kerk

- De 'ketterijen' van prof. Maas Boertien: portret van een rebelse chr. geref. hoog- leraar.
- C Terug naar het Heilige Roomse Rijk? De toekomstige positie van de kerken in het verenigd Europa.
- Het CGB in de provincie: gereformeerde confessionelen over NCRV, Trouw en EO.
- De zoektocht van ds. Menno Rougoor: van vrijgemaakt naar vrijzinnig.

Bel voor een
proefabonnement
(Kerk 3 maanden
voor slechts f 7,50):
kerk 03420-10790

P E R S S C H O U W

Woord *R Dienst* is een 'orgaan voor het hervormde ge- meenieleven'. Dit jaar viert het zijn veertigste verjaardag. in het jiihileutnntnmer van 7 september 1991 schrijft dr. A. Noordegraaf eei artikel dat als kop heeft: *Weten wij nog wel raad met de belijdenisgeschriften?* We citeren:

Ongetwijfeld dragen deze geschriften het stempel van hun tijd. Belijden is immers altijd antwoord geven op het Woord van God in een concrete situatie. Geen enkel geschrift kan de vol- heid van het Woord van God uitputten. Toch aanvaarden we dankbaar deze geschriften als stamvork om op bijbelse toon- hoogte te blijven, als staf om te gaan en, als het echt niet anders kan (vergelijk Barmen, waarin de Duitse kerk zich in de jaren dertig uitsprak tegen het Nazisme!), als stok om te slaan.

Maar iegelijk stelt de tijdgerichtheid rif voor veler gevoel tijdge- bondenheid van deze geschriften uit de zestiende en zeventiende eeuw ons voor ingrijpende problemen, vooral als het gaat oiii de overdracht van hei evangelie aan de mens viin vandaag, vooral de jonge generatie. Komen wij dan nog uit met deze geschrif- ren? Velen weten met deze antieke documenten geen raad. Daar kan iets inzitten van het 'onbekend maakt onbemind'. Er kan ook meepelen dat historisch besef niet de sterkste zijde is van de mens van 1991.

Maar er is toch meer aan de hand. Was hei in een vroegere fase voldoende jongeren de Heidelbergse Catechismus uit het hoofd te laten leren, in onze tijd gaat dat niet meer. Mensen zijn wars van grote woorden, voor hun gevoel gestolde 'waarheden'. Wat heb je aan oude formuleringen over de naturen van Christus? Belangrijker is toch de vraag hoe je in onze door conflicten ver- scheurde wereld Jezus kunt navolgen. 'Wat doe ik emnee in de praktijk?', is de vraag. In verzet tegen pasklare dogmatische (>r- mules gaan velen tastend op zoek naar nieuwe ervaringen met God. Geloven na Auschwitz, Vietnam, Bangladesh – om maar enkele velden van menselijk lijden te noemen – is voor velen eei vraag geworden. En de oude antwoorden zijn leeggelopen. Verzoening, wedergeboorte, bevrijding, verkiczing... het krijgt voor modenie mensen pas zin als het wat uitwerkt.

Hebben de belijdenisgeschriften dan nog enige relevantie in de kerk van de toekomst? Hebben ze met de overgang naar een functionele cultuurfase nier hun tijd gehad? Ik kan me de plei- dooien voor een nieuw, eigentijds belijden best indenketi. Met klakkeloos napraten van de traditie ii iineinand gebaat. Maar ik weiger trie vast te leggen tip het dilemma 'Napraten of afschaf- fen'. Laten we hedciiken: de kerk is nier viin gisteren. Wij zijn de eersten niet die iets van hei evangelie verstaan. We mogen ons verbonden weten met de geslachten die voor ons beleden hebben. Zo trekt de God der eeuwen met rins mee van generatie ioi generatie. Met dr. G.C. deii Hertog zeg ik dat een belijdenis altijd tijdbetrokken is, maar niettemiii als gehoorzame verwoor- ding van de kerninhoud van de Schrift ook een inhoud heeft die niet in tijdbetrokkenheid opgaat. Daarom zijn de belijdenisge- schriften meer dan historische documenten, die alleen nog inte- ressant zijn voor museumbezoekers. Nee, om vandaag actueel te belijden kunnen we de belijdenis viin gisteren niet missen. Trouwens, we kometi ook niet klaar mei alleen te kijken of icti werkt. Denkende mensen zullen dan altijd weer terug gaan vra- gen. anders gezegd: er is niet alleen de vraag naar liet 'hoe', maar ook naar hei 'wat'. Wie bijvoorbeeld ten aanzien van de persoon van Jezus zegt: liet kottit er alleen maar op aan dat we Hem navolgen, zal toch vroeg of laat op deze weg hebben te aniwoorden op de vraag: 'Wie zeg jij dut Ik ben?'. En dan kurrieri we om de antwoorden van liet verleden niet heen.

Diannec pleit ik iiii voor een massieve handhaving die zich van de eigentijdse vragen niets aantrekt. In een botsing van cultuurfases lopen mensen altijd weer gevaar zich krampachtig te rug te trekken op de stoere bolwerken van het verleden. Maar daarmee komen de vragen iiii tot rust. Ook waar de belijdenis van de heik nog altijd hoog in ere ia. worden kritische vragen gesteld, zowel door hen die te kampen hebben met de twijfel als door hen die, moe geworden van de dwang van formulieren, liun heil zoeken in de warmte van een vrije groep.

Wie eeti 'zuivere' belijdenis heeft, maar niet in staat is om in een echte tijdbetrokkenheid te zeggen waar het vandaag op aankomt, handhaaft misschien nog wel de waarheid maar schiet tekort in pastorale verantwoordelijkheid.

Wij hebben geen belijdenis om de belijdenis. Onze vaders wilden in haar belijdenis de kerk terugvoeren tot wat ze altijd weer moet zijn: kerk onder het Woord. Daarom weten we ons met deze belijdenissen verbonden, vanwege dit existentiële karakter waarmee men wilde getuigen van de alleenheerschappij van de Schriften.

Ik acht liet een winstpunt dat wij in onze tijd gedwongen worden ons rekenschap te geven van het feit dat Gods Waarheid vraagt om een existentieel antwoord, geen denken in 'waarheden' los van de verantwoordelijkheid tegenover God en de naasten.

Gemeenschap met de belijdenis van de kerk staat voor mij niet in tegenspraak tot een voortgaand actueel belijden, namelijk de noodzaak om voortdurend weer tot echte bijbelse vernieuwing te komen. Ik pleit daarom voor een wisselwerking tussen de Schrift en de gereformeerde traditie. Laten we ons door de belijdenis laten meenemen naar de volheid van de Schriften om opnieuw het bijbels ARC: te spellen. Belijden in gemeenschap van de kerk der eeuwen is niet primair de traditie naspreken, maar voor alles de Here God zelf in Zijn Woord.

Dat is in catechese, vorming, toerusting en leerdienst de eerste noodzakelijke beweging: achter de belijdenisgeschriften terug

naar de Schrift zelf. Om van daaruit – en dat is de tweede beweging – opnieuw de belijdenis der kerk aan de orde te stellen, vragend naar de bedoeling van deze belijdenis, luisterend naar de klemtonen die zij leggen, waarbij onze eigentijdse vragen voluit aan de orde komen en we ons rekenschap geven waarom wij wellicht vandaag andere accenten leggen dan onze vaders in de zestiende en zeventiende eeuw. Gaandeweg zullen we dan ontdekken dat er continuïteit is en dat we staan in eenzelfde geloof en tegelijk dat we met dit belijden onderweg zijn. Zo moge deze belijdenis haar relevantie laten zien ook voor de (SoW)kerk ter wille ook van het oecumenisch gesprek. Niet als we op een krampachtige manier ermee omgaan, maar als we in onze traditie ons gewonnen geven aan de Schriften zullen we op een nieuwe manier de actualiteit van dit oude belijden terugontvangen.

De schrijver zegt eerder, dat hij zich nog steeds herkent in de formulering van artikel X van de Hervormde kerkorde van 1951. Daarin werd niet gesproken over 'overeenstemming', maar over 'gemeenschap' met de belijdenis des vaders. De bedoeling daarvan was volgens Noordegraaf, dat belijden niet maar een juridische aangelegenheid was, geen formele instemming met een statuut, maar een zaak van het hart. Naast continuïteit met het verleden wilde artikel X ook de actualiteit van het belijden voor vandaag en morgen vasthouden. Met alle begrip voor deze redenering moeten we toch zeggen, dat de formulering ruimte geeft voor meer dan één interpretatie. Diezelfde ruimte bespeuren we ook in diverse formuleringen in het artikel van de schrijver dat overigens veel positiefs biedt.

G.J. van Middelkoop

Leest u DE REFORMATIE van een ander?

Neem zelf een abonnement voor maar £ 44,75 per halfjaar

Vul onderstaande bon in en stuur hem in een open envelop zonder postzegel aan:
De Reformatie, Antwoordnummer 10, 4460 VB Goes.

Of bel even: 01100-15591

Ja, ik wil voortaan De Reformatie elke week in mijn brievenbus.

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Ik wacht met betalen op uw acceptgirokaart.